

TUKUMA NOVADS

Kurzeme

Rīgas plānošanas reģions

Pierīgas statistikas reģions

“Uz Tukumu pēc smukuma”

Tukuma novads atrodas Latvijas vidusdaļas rietumu malā, Rīgas plānošanas reģionā, Pierīgas statistikas reģionā. Tukuma novada kopējā teritorijas platība ir 1194 km² – pēc platības lielākais novads Rīgas plānošanas reģionā (vienpadsmitā lielākā pašvaldība Latvijā pēc teritorijas platības).

Tukuma novadā ir apvienojušās 11 Tukuma rajona administratīvās teritorijas – Tukuma pilsēta (novada administratīvais centrs), Degoles, Džūkstes, Irlavas, Jaunsātu, Lestenes, Pūres, Sēmes, Slampes, Tumes un Zentenes pagasts. Novads robežojas ar deviņu pašvaldību teritorijām – Engures, Jaunpils, Jelgavas, Kandavas, Talsu, Mērsraga, Dobeles un Babītes novadu, kā arī ar Jūrmalas pilsētu. Tukuma novadā 2019. gada sākumā bija 30 231 iedzīvotājs (RAIM dati), no kuriem ap 60% iedzīvotāju dzīvo Tukuma pilsētā.

Attālums no Tukuma pilsētas līdz Rīgai ir 65 km, novada teritoriju šķērso divi starptautiskas nozīmes multimodāli TEN-T tīkla transporta koridori – valsts galvenais autoceļš Rīga–Ventspils un dzelzceļa līnija Rīga–Tukums–Ventspils, kā arī valsts galvenais autoceļš Rīga–Skulte–Liepāja un dzelzceļa līnija Jelgava–Tukums–Ventspils. Tukuma pilsētas pievārtē, 5 km no tās, Engures novadā atrodas lidlauks (saukts gan par Tukuma lidlauku, gan par Jūrmalas lidostu).

Lauksaimniecības zemes un meži ir vērtīgākie novada dabas resursi. Tukuma novadam raksturīgs daudzveidīgs reljefs, cauri tek vairākas upes, kā arī novadā atrodas daļa no Latvijas lielākā ezera – Engures ezera. Daļa no Tukuma novada teritorijas ietilpst Ķemeru nacionālajā parkā – Džūkstes un Slampes pagasti, kuros atrodas nozīmīgi tūrisma un apskates objekti, piemēram, kinopilsēta *Cinevilla*.

Pagastos galvenā darbības joma ir lauksaimniecība. Visvairāk aktīvo lauksaimnieku ir Slampes un Džūkstes pagastos, kuros ir vislielākās lauksaimniecībā izmantojamo zemju platības.

Lielākie uzņēmumi Tukuma novadā pēc apgrozījuma 2008. gadā¹ ir SIA "Skonto būve", AS "Tukuma piens", SIA "Puratos Latvia", SIA "Dekšņi", SIA "Baltic Feed", AS "Tukuma Straume", SIA "Skonto Plan LTD".

Tukuma novada sociāli ekonomiskie rādītāji

Rādītājs	2010. gads	2016. gads	
Pilsētvides attīstības indekss*	42,51 (5)**	43,59 (8)**	↑
Teritorijas attīstības līmeņa indekss	0,27 (24)***	0,20 (25)***	↓
Iedzīvotāju skaits gada sākumā	33 492	31 290	↑
Iedzīvotāju īpatsvars darbaspējas vecumā kopējā iedzīvotāju skaitā (%)	65,36	63,28	↓
Bezdarba līmenis (%)	11,00	5,50	↓
Ilgstošo bezdarbnieku īpatsvars kopējo bezdarbnieku skaitā (%)	32,04	19,57 (2015)	↓
Tirgus sektora ekonomiski aktīvās statistiskās vienības	1747	2143	↑
Reģistrēto jauno uzņēmumu skaits (LURSOFT dati)	110	113	↓
Pašvaldības budžeta izdevumi uz 1 iedzīvotāju, eiro	892,95	982,82	↑
Pašvaldības budžeta kopējie ieņēmumi uz 1 iedzīvotāju, eiro	824,38	990,18	↑

Avots: RAIM dati, ja nav norādīts cits avots; * autoru izveidots aprēķins izvērtējuma ietvaros; ** rangs starp reģionālās nozīmes attīstības centriem; *** rangs starp visiem novadiem.

Pēdējo deviņu gadu laikā (no 2010. gada) Tukuma novads ir zaudējis 9,7% iedzīvotāju (saskaņā ar CSP datiem – 11,05%). Galvenais cēlonis ir negatīvs migrācijas saldo un negatīvs dabiskais pieaugums. Saskaņā ar CSP datiem iedzīvotāji lielākoties no Tukuma novada izceļoja uz netālo Rīgu un Engures novadu².

Starp reģionālās nozīmes attīstības centriem Tukuma novadā ir viens no zemākais iedzīvotāju īpatsvaram darbaspējas vecumā - 63,28% (2016. gadā) un 62,09% (2018. gadā). **Bezdarba līmenis ir samazinājies līdz 5,5%, un starp novadiem tas ir viens no labākajiem rādītājiem.** Strauji samazinājies arī ilgstošo bezdarbnieku īpatsvars kopējo bezdarbnieku skaitā.

Pašvaldības ienākumi uz 1 iedzīvotāju ir palielinājušies par 20% 2016. gadā un kopumā atbilst vispārējās ekonomiskās attīstības gaitai visā valstī, īpaši ņemot vērā straujo iedzīvotāju skaita samazinājumu novadā.

Kopumā novada attīstība vērtējama kā stabila (nemainīga), to apliecina arī ranga nemainīgums gan pilsētvides indeksam, gan arī TAI.

¹ "Lursoft" dati (https://www.lursoft.lv/lursoft_statistika/?&novads=100016261&id=391)

² CSP dati (<https://migracija.csb.gov.lv/>)

Tukuma novada attīstības plānošanas dokumentu analīze

Tukuma novada integrētās attīstības programma 2011. - 2017. gadam³ ietvēra šādu vīziju:

*Tukuma novads kā **kvalitatīva un ilgtspējīga dzīves vide**, kas **sekmē radošu, izglītotu un aktīvu iedzīvotāju labklājību**. Novada iedzīvotāji novērtē un saglabā tradīcijas un novada kultūrvēsturisko mantojumu. Teritorijā **attīstīta videi draudzīga, konkurētspējīga uzņēmējdarbība ar augstu pievienoto vērtību**, ko veicina **kvalitatīva, moderna transporta un sakaru infrastruktūra**.*

Pamatojoties uz attīstības programmā noteikto vīziju, tika izvirzīti trīs galvenie stratēģiskie mērķi:

1. Augsta iedzīvotāju attīstības iespēju kvalitāte.
2. Nodrošināta resursu ilgtspējīga attīstība.
3. Latvijas un starptautiskajā tirgū konkurētspējīga uzņēmējdarbība.

Stratēģiskais mērķis **“Augsta iedzīvotāju attīstības iespēju kvalitāte”** ietver izglītības kvalitātes un pieejamības nodrošināšanu, aktīva, veselīga un videi draudzīga dzīvesveida veicināšanu, kultūrvides uzturēšanu un attīstību, kā arī sociālās aizsardzības un veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību un attīstību. Stratēģiskais mērķis **“Nodrošināta resursu ilgtspējīga attīstība”** ietver pārvaldes kapacitātes stiprināšanu, novada teritorijas un tūrisma mārketinga attīstību, atbalstu uzņēmējdarbības veicināšanai, dabas vides saglabāšanu un dabas resursu racionālu izmantošanu un attīstīšanu. Savukārt stratēģiskais mērķis **“Latvijas un starptautiskajā tirgū konkurētspējīga uzņēmējdarbība”** ietver transporta infrastruktūras un sabiedriskā transporta attīstību, sakaru, vides un inženiertehniskās infrastruktūras un pakalpojumu attīstību, pievilcīgas un drošas vides veidošanu, kā arī pašvaldības būvju sakārtošanu.

2014. gadā izstrādāta Tukuma novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2033. gadam⁴. Kā pamats šīs attīstības stratēģijas nākotnes vīzijai tika izmantots jau minētajā attīstības programmā noteiktais:

*Tukuma novads kā **Rīgai netāls plaukstošs novads ar pilsētu, lauku ciemiem un viensētām ir labi atpazīstama kvalitatīva un ilgtspējīga dzīves vide**, kas **sekmē radošu, izglītotu un aktīvu iedzīvotāju labklājību**, tā ir piemērota dzīvesvieta ģimenēm ar bērniem. Novada iedzīvotāji novērtē un saglabā tradīcijas un novada kultūrvēsturisko mantojumu. **Kvalitatīva, moderna transporta un sakaru infrastruktūra nodrošina videi draudzīgas, konkurētspējīgas uzņēmējdarbības ar augstu pievienoto vērtību attīstību**.*

Tukuma novada ilgtspējīgas attīstības stratēģijā noteiktas galvenās vērtības: **cilvēki** (novada iedzīvotāji), **dabas resursi** (lauksaimniecības zemes, meži, ainavas, derīgie izrakteņi), **kultūrvēsturiskais mantojums** (latviskā lauku vide, Tukuma mazpilsēta, dažādi interesanti objekti, tai skaitā muižas, saglabātās tradīcijas) un **valsts atpazīstami uzņēmumi**. Savukārt kā

³ pieejama: <http://www.tukums.lv/lv/tukuma-novada-pasvaldiba-1/normativie-akti/attistibasplanosanasdokumenti>

⁴ pieejama: <https://www.tukums.lv/lv/tukuma-novada-pasvaldiba-1/normativie-akti/attistibasplanosanasdokumenti>

Tukuma novada konkurētspējīgās priekšrocības ir minētas – **atrašanās vieta**, Rīgas tuvums un sasniedzamība, novadu šķērsojošie transporta koridori, **attīstīts un plašs sociālās infrastruktūras tīkls**, optimāls novada iekšējais ceļu tīkls.

Apkopojot ES fondu pilsētvides ieguldījumus Tukuma novadā pa jomām (skat. zemāk) jāsecina, ka būtiskākā ieguldījumu daļa ir saistīta ar transporta infrastruktūras sakārtošanu Tukumā, kas atbilst Tukuma attīstības programmā noteiktajam 3. stratēģiskajam mērķim.

ES fondu ieguldījumi pilsētvidē 3.6. prioritātē

Tukuma novadā ir īstenoti **divi pilsētvides projekti**. Tukuma novadā projektu priekšatlase to iesniegšanai 3.6. prioritātē netika rīkota, jo tika izvēlēti projekti, kurus bija iespējams īstenot, iekļaujoties MK noteikumu prasībās un pieejamā ERAF līdzfinansējuma apmērā. Būtiskākie faktori, kas noteica projekta izvēli, tika norādīti:

- 1) ielu sakārtošana pēc SIA "Tukuma ūdens" 2012.-2013.gadā realizētā Kohēzijas fonda projekta "Ūdenssaimniecības pakalpojumu attīstība Tukumā";
- 2) uzņēmējdarbības attīstībai pievilcīgas vides veidošana un darbaspēka noturēšana attīstības centrā;
- 3) dzīves vides kvalitātes uzlabošana mikrorajonos, noasfaltējot grants ielas.

3DP/3.6.2.1.0/14/IPIA/VRAA/001

Tukuma pilsētas ielu infrastruktūras sakārtošana pēc ūdenssaimniecības attīstības projekta realizācijas (1. kārtā)

(uzsākts 2014. gadā, pabeigts 2015. gadā, īstenots 15 mēnešos)

Viena no Tukuma pilsētas ielām (M.Smilšu ielas posms) pēc projekta īstenošanas, 2014. gads.⁵

Mērķis	Veicināt uzņēmējdarbībai izmantojamās infrastruktūras sakārtošanu, publisko pakalpojumu pieejamību un iedzīvotāju
--------	---

⁵ attēls no Tukuma novada tīmekļa vietnes (<http://www.tukums.lv/lv/tukuma-novada-pasvaldiba/projekti-2015/projekti-2014-gad%C4%81>)

	mobilitāti, nodrošinot Tukuma novada centra un Tukuma pilsētas mikrorajonu sasaisti un pieejamību, drošu un pievilcīgu vidi iedzīvotājiem, uzņēmējiem un tūristiem.
Sasniegtais	Rekonstruētas pilsētas ielas 3,512 km garumā (Rudens iela posmā no Pilskalna ielas līdz Zaķu ielai, Pilskalna iela no Talsu ielas līdz Tirgus ielai, Jumpravas iela no Smilšu ielas līdz Raudas ielai, Smilšu iela posmā no Kurzemes ielas līdz Lauku ielai un posmā no M.Smilšu ielas līdz Tulpju ielai, M.Smilšu iela no Mednieku ielas līdz Smilšu ielai) - esošā grants seguma vietā paredzot asfaltbetona segu brauktuvei un nomales ar grants šķembu maisījumu, izbūvēts ielu apgaismojums, sakārtota virsmas ūdens novadīšana no ielas brauktuves , sakārtojot un izbūvējot grāvjus un lietus ūdens kanalizāciju.
Kopējais finansējums	458 597,12 eiro, t.sk. ERAF – 340 396,87 eiro.

3DP/3.6.2.1.0/14/IPIA/VRAA/004

Tukuma pilsētas ielu infrastruktūras sakārtošana pēc ūdenssaimniecības attīstības projekta realizācijas (2. kārtā)

(uzsākts 2014. gadā, pabeigts 2015. gadā, īstenots 15 mēnešos)

Veļķu iela Tukumā pēc rekonstrukcijas⁶

⁶ attēls no Tukuma pašvaldības projektu aktualitāšu pārskata
(https://www.tukums.lv/images/stories/2014.gads/projekti/WWW23_2.karta_20.08.2014.pdf)

Imulas iela Tukumā pēc rekonstrukcijas⁷

Mērķis	Veicināt uzņēmējdarbībai izmantojamās infrastruktūras sakārtošanu, publisko pakalpojumu pieejamību un iedzīvotāju mobilitāti, nodrošinot Tukuma novada centra un Tukuma pilsētas mikrorajonu sasaisti un pieejamību, drošu un pievilcīgu vidi iedzīvotājiem, uzņēmējiem un tūristiem.
Sasniegtais	Rekonstruētas pilsētas ielas 2,611 km garumā (Veļķu ielas posms - no Gravas ielas līdz Tumes ielai, Laubītes iela - no Smilšu ielas līdz Jumpravas ielai, Dzirņu iela - no Zemgales ielai līdz Ošu ielai, Ošu ielas posms - no Dzirņu ielas līdz Alīnes ielai, Imulas iela - no Durbes ielas līdz Noras ielai, Noras ielas posms - no M.Parka ielas līdz Imulas ielai, M.Parka ielas posms - no Durbes ielas līdz Noras ielai) - esošā grants seguma vietā paredzot asfaltbetona segu brauktuvei un nomales ar grants šķembu maisījumu, izbūvēts ielu apgaismojums, sakārtota virsmas ūdens novadīšana no ielas brauktuves , sakārtojot un izbūvējot grāvjus un lietus ūdens kanalizāciju.
Kopējais finansējums	508 746,22 eiro, t.sk. ERAF – 405 473,62 eiro.

⁷ attēls no Tukuma pašvaldības projektu aktualitāšu pārskata
(https://www.tukums.lv/images/stories/2014.gads/projekti/WWW23_2.karta_20.08.2014.pdf)

Projektu rezultātu uzturēšana*

2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
269 338	246 207	259 034	255 152	388 184	445 919

*Tukuma pilsētas ielu infrastruktūras sakārtošana pēc ūdenssaimniecības attīstības projekta realizācijas (kopā 1. un 2.kārta) Infrastruktūras uzturēšanas izmaksas (eiro).

Tukuma novada pašvaldība ir norādījusi, ka **projekti palīdzējuši risināt uzņēmējdarbības nodarbinātības un attīstības veicināšanas vajadzības, kā arī vides attīstības, dzīves kvalitātes un labklājības līmeņa uzlabošanas, un pakalpojumu pieejamības veicināšanu.** Projektu pasākumi sekmējuši iedzīvotāju mobilitāti mikrorajonos, braukšanas komforta un drošības līmeņa uzlabošanas, pilsētvides sakārtošanu, teritorijas sasniedzamību un sabiedriskā transporta pieejamību. Funkcionāli uzlabojusies sasaiste novadam piegulošajām blakus novadu (Kandavas, Engures) teritorijām ar Tukuma pilsētas un novada centru, uzņēmēju attīstītiem tūrisma objektiem un pakalpojumiem, kā arī sakārtojot infrastruktūru, tiek sniegts atbalsts saimnieciskās darbības un uzņēmējdarbības attīstīšanai⁸.

Starp projektu realizācijas **kavējošiem faktoriem** tika minēta projektu ideju izstrāde un prezentēšana, kas dublēja pašu projekta iesnieguma sagatavošanu, kā arī paildzināja projekta darbību uzsākšanas brīdi, samazinot īstenošanas termiņu plānošanas perioda ietvaros. Savukārt kā **galvenie veicinošie faktori**, kas ietekmēja projekta realizāciju, tika minēti:

- 1) iespēja pašvaldībai pašai izvēlēties būvējamo infrastruktūras objektu, jo tā vislabāk pārzina savu saimniecību un vajadzības, ļaujot izvirzīt pēc prioritātēm nozīmīgāko un tobrīd vajadzīgāko objektu;
- 2) ierobežotā projektu atlase ar noteiktu kvotas apjomu uz pašvaldību (zinot pieejamo finansējumu un iespēju, pašvaldība var izvērtēt, kuru infrastruktūras objektu virzīt no vairākiem);
- 3) secīgums un savstarpējā papildinātība – pēc ūdenssaimniecības projekta uzreiz varēja sakārtot ielu segumus.

Pašvaldībā aptaujas anketā norādījusi, ka *“Tukuma novada domes Komunālā nodaļa veic Tukuma pilsētas ielu tehnisko uzraudzību un organizē iepirkumus ikdienas uzturēšanas darbiem uz 3 gadiem, plāno uzturēšanas izmaksas ikgadējā budžetā. Izdevumi tiek aprēķināti visam pilsētas ielu tīklam kopā, neizdalot katrai ielai atsevišķi, tādēļ mikrorajonu 12 ielu vai ielu posmu uzturēšanas izmaksas nav atsevišķi izdalītas. Pēc ielu rekonstrukcijas, noasfaltējot grants ielas un izbūvējot jaunus elementus, ielu uzturēšanas izmaksas pieaug par aptuveni 30%. Jaunās infrastruktūras uzturēšanas izmaksas ir lielākas, jo tas saistīts ar citām izmaksām: ziemā asfalta slīdamības novēršanas materiāls (sāls, smilts-grants maisījuma vietā), jaunizveidoto grāvju tīrīšana un pļaušana, slēgtās drenāžas, caurteku tīrīšana, grants nomaļu uzturēšana, satiksmes organizācijas līdzekļu uzturēšana, t.sk., marķējums, ielu apgaismojuma uzturēšana un elektroenerģijas patēriņš”*.

Papildinātība ar citiem ES fondu 2007. - 2013. gada plānošanas perioda projektiem

Pavisam Tukuma novadā **ES fondu 2007.-2013.gada plānošanas periodā 3DP īstenoti 42 projekti ar kopējo finansējumu 40,41 milj. eiro.** No šiem ieguldījumiem īstenoti 25

⁸ 2018.gada vasarā veiktās aptaujas rezultāti Tukuma novadā par ieguldījumiem pilsētvides projektos

projekti ar kopējo finansējumu 34,50 milj. eiro, kas tiešā veidā saistāmi ar pilsētvidi (skatīt zemāk):

Lielākie ieguldījumi veikti komunālās saimniecības projektā “*Ūdenssaimniecības pakalpojumu attīstība Tukumā*” (kopējais finansējums 15,9 milj. eiro, no kuriem KF finansējums 14,63 milj. eiro), kā arī transporta infrastruktūras projektā “*Valsts galvenā autoceļa A10 Rīga - Ventspils km 68,60 - 79,50 segas rekonstrukcija*” (kopējais finansējums 3,99 milj. eiro, no kuriem KF finansējums 3,39 milj. eiro).

Projekta nosaukums	ES fondi, milj. eiro	Kopā, milj. eiro
Siltumtīklu rekonstrukcija Slampes pagastā	0,03	0,07
Siltumtīklu rekonstrukcija Džūkstes pagastā	0,03	0,08
Baložu ielas siltumtīklu rekonstrukcija Tukuma pilsētā	0,04	0,11
Tukuma evaņģēliski luteriskās baznīcas saglabāšana un sociālekonomiskā potenciāla efektivitātes uzlabošana – vēsturisko koka logu un durvju restaurācija	0,05	0,07
Ambulatorā veselības aprūpes infrastruktūras nodrošināšana Pašvaldības SIA „Irlavas Sarkanā Krusta slimnīca”, nodrošinot stacionārās veselības aprūpes pakalpojumu sniedzēja pārprofilēšanu uz ambulatorās veselības aprūpes pakalpojumu sniegšanu	0,06	0,07
Aleksandra ielas rajona siltumtīklu rekonstrukcija Tukuma pilsētā	0,07	0,18
Sociālās dzīvojamās mājas "Lāmas" siltumnoturības uzlabošanas pasākumi	0,07	0,10
Satiksmes drošības uzlabojumi Tumes pagasta Tumes ciemā	0,09	0,11
Gājēju celiņa izbūve Smilšu ielā Tukumā	0,10	0,11
Infrastruktūras uzlabošana izglītojamiem ar funkcionālajiem traucējumiem Zemgales vidusskolā	0,10	0,11
Sociālās dzīvojamās mājas Celtnieku ielā 3, Tukumā, siltumnoturības uzlabošanas pasākumi	0,10	0,14
Kvalitatīvai dabaszinātņu apguvei atbilstošas materiālās bāzes nodrošināšana Zemgales vidusskolā	0,12	0,14
Katlumājas Zemītes ielā 5 rekonstrukcija Tukuma pilsētā	0,17	0,41
Kvalitatīvai dabaszinātņu apguvei atbilstošas materiālās bāzes nodrošināšana Tukuma vakara un neklātienes vidusskolā un Tukuma 2.vidusskolā	0,22	0,26
Tukuma Speciālās internātpamatskolas un Dzirciema Speciālās internātpamatskolas infrastruktūras un aprīkojuma uzlabošana	0,28	0,28
Stacionārās veselības aprūpes infrastruktūras uzlabošana SIA „Tukuma slimnīca”, uzlabojot veselības aprūpes pakalpojumu kvalitāti un paaugstinot pakalpojumu izmaksu efektivitāti	0,39	0,46
Satiksmes drošības uzlabošana Tukuma pilsētas Rīgas, Meža un Dzelzceļa ielu krustojumā	0,48	0,57
Infrastruktūras pielāgošana pašvaldības pirmsskolas izglītības iestādes izveidei Tukumā	0,65	0,73
Velotūrisma infrastruktūras attīstība Tukumā	0,93	1,67
Centrālās katlu mājas rekonstrukcija Tukuma pilsētā	1,26	2,76
Tukuma pirmsskolas izglītības iestādes "Pepija" infrastruktūras attīstība	1,34	1,54
Tukuma pilsētas Jelgavas ielas rekonstrukcija	1,63	1,92
Zemītes ielas un tilta pār Sločenes upi rekonstrukcija	2,04	2,72
Valsts galvenā autoceļa A10 Rīga - Ventspils km 68,60 - 79,50 segas rekonstrukcija	3,40	3,99
Ūdenssaimniecības pakalpojumu attīstība Tukumā	14,64	15,90
Kopā	28,27	34,50

Avots: ES struktūrfondu un Kohēzijas fondu vadības informācijas sistēma 2007-2013.

Tukuma novads	Projektu skaits	ES fondi, milj. eiro	Kopā, milj. eiro
ielas u.c. satiksmes (transporta) infrastruktūra	7	8,66	11,09
inženierinfrastruktūra	7	16,23	19,52
izglītības infrastruktūra	6	2,70	3,06
kultūras un tūrisma infrastruktūra	1	0,05	0,07
sociālās aprūpes infrastruktūra	2	0,17	0,24
veselības aprūpes infrastruktūra	2	0,45	0,53
Kopā	25	28,27	34,50

Avots: ES struktūrfondu un Kohēzijas fondu vadības informācijas sistēma 2007-2013.

Projektos, kas tiešā veidā saistāmi ar pilsētvidi, Tukuma novadā **visvairāk ES fondu finansējums ieguldīts komunālās saimniecības inženierinfrastruktūrā** (16,23 milj. eiro) un **transporta infrastruktūrā** (7,72 milj. eiro), bet vismazāk ēku energoefektivitātes jomā (173 tūkst. eiro). Pašvaldība kā īpaši nozīmīgus projektus, kas papildina realizētos pilsētvides aktivitātes projektus, ir izcēlusi septiņus:

1. *“Ūdenssaimniecības pakalpojumu attīstība Tukumā” (3DP/3.5.1.1.0/10/IPIA/VIDM/013, no 2010. līdz 2014.gadam). Rezultātā – veikta ūdensapgādes un saimnieciskās kanalizācijas tīklu izbūve 120 km garumā, uzbūvētas 13 jaunas pazemes kanalizācijas sūkņētavas.*
2. *“Velotūrisma infrastruktūras attīstība Tukumā” (3DP/3.4.2.1.2/08/APIA/LIAA/001, no 2009. līdz 2012.gadam). Rezultātā – izveidots veloceļu tīkls. Projekta laikā ir izbūvēti 8 veloceļu posmi 8,262 km garumā. Papildus veloceļu tīkla izveidei ierīkotas 4 atpūtas vietas un 4 velonovietnes.*
3. *“Tukuma pirmsskolas izglītības iestādes “Pepija” infrastruktūras attīstība” (3DP/3.1.4.3.0/12/IPIA/VRAA/001, no 2010. līdz 2013.gadam). Rezultātā – izbūvēta pirmsskolas izglītības iestādes ēka, aprīkotas 7 grupiņas, labiekārtota teritorija un izbūvēti 7 rotaļu laukumi, kā arī jaunradītās 37 darba vietas pirmsskolas izglītības iestādē.*
4. *“Satiksmes drošības uzlabošana Tukuma pilsētas Rīgas, Meža un Dzelzceļa ielu krustojumā” (3DP/3.2.1.3.1/10/APIA/CFLA/053, no 2011. līdz 2013.gadam). Rezultātā – rekonstruēts krustojums, veidojot satiksmes plūsmu lokveida kustībā, kā arī rekonstruēta ietve, to apvienojot ar jaunizbūvētajiem veloceļiem Rīgas un Meža ielās.*
5. *“Gājēju celiņa izbūve Smilšu ielā Tukumā” (3DP/3.2.1.3.1/10/APIA/CFLA/056, 2011.gads). Rezultātā – izbūvēts gājēju celiņš 520 m² platībā, ierīkots ielu apgaismojums 0,38 km garumā un uzstādītas 12 ceļa zīmes.*
6. *“Tukuma pilsētas Jelgavas ielas rekonstrukcija” (3DP/3.2.1.2.0/10/APIA/SM/012, no 2010. līdz 2011.gadam). Rezultātā – rekonstruēts ielas brauktuves segums 0,863 km garumā, gar ielas kreiso pusi rekonstruēta ietve, apvienojot ar jaunizbūvēto veloceļu, bet gar ielas labo pusi izbūvēta jauna gājēju ietve.*
7. *“Zemītes ielas un tilta pār Slocenes upi rekonstrukcija” (3DP/3.2.1.2.0/12/APIA/SM/016, no 2012. līdz 2014.gadam). Rezultātā – rekonstruēts 1,95 km tranzītielas brauktuves segums, veikta tilta pār Slocenes upi rekonstrukcija, izbūvēts gājēju un veloceļš, izbūvēts ielas apgaismojums, lietus ūdens kanalizācija u.c. darbības.*

Papildinātība ar ES fondu 2014. - 2020. gada plānošanas perioda projektiem

Tukuma novada pašvaldības realizētos 3.6. prioritātes projektus līdz 2019. gada 1. decembrim papildina šādi ES fondu 2014. - 2020. gada plānošanas perioda pilsētvides projekti 3.3.1. un 5.6.2. SAM ietvaros:

➤ 3.3.1. SAM

1. *“Rūpnieciskās zonas attīstība Jauntukuma rajonā”* (3.3.1.0/17/I/007, īstenots 2018. gadā). **Rezultāts** – veikta ielas pārbūve 0,727 km garumā, lietuss ūdens kanalizācijas un ielas apgaismojuma izbūve, veikta ielu piegulošās zonas labiekārtošana (apzaļumošana) un komunikāciju infrastruktūras pārbūve. Papildus līdz 2023. gadam plānots radīt 10 jaunas darba vietas un piesaistīt 472 015 eiro privātās investīcijas. **Projekta kopējās izmaksas:** 681 229,91 eiro, t.sk. 430 720,42 eiro.

➤ 5.6.2. SAM

2. *“Degradētās teritorijas sakārtošana zonā Melnezera iela – Laustiķis”* (5.6.2.0/16/I/005, īstenots 2018.gadā). **Rezultāts** – veikta ielas pārbūve 0,415 km garumā, lietuss ūdens kanalizācijas un ielas apgaismojuma izbūve, sakaru kabeļu kanalizācijas pārbūve, atjaunota degradētā teritorija 1,75 ha platībā, kā arī piesaistītas 2,4 milj. eiro privātās investīcijas. Līdz 2023. gadam papildus vēl plānots radīt 25 jaunas darba vietas. **Projekta kopējās izmaksas** - 602 494,65 eiro, t.sk. ERAF - 358 301,53 eiro.
3. *“Degradētās teritorijas sakārtošana Jauntukuma mikrorajonā”* (5.6.2.0/17/I/007, plānots īstenot 2018.gada beigās). **Plānots** – 1) veikt ielas pārbūvi 0,312 km garumā, izbūvēt ūdenssaimniecības tīklus 0,778 km garumā, veikt lietuss ūdens kanalizācijas un ielas apgaismojuma izbūvi, ielu piegulošās zonas labiekārtošanu (apzaļumošanu) un komunikāciju infrastruktūras pārbūvi, 2) radīt 2 jaunas darba vietas, piesaistīt 1,45 milj. eiro privātās investīcijas, kā arī atjaunot degradēto teritoriju 3,1 ha platībā. **Projekta kopējās izmaksas:** 688 404,00 eiro, t.sk. 576 458,96 eiro.
“Degradētās teritorijas sakārtošana zonā Lauktehnika – Tukums II” (5.6.2.0/17/I/006, plānots īstenot 2019. gada beigās). **Plānots** – 1) ielas pārbūvi 2,529 km garumā, izbūvēt ūdenssaimniecības tīklus 2,117 km garumā, veikt lietuss ūdens kanalizācijas un ielas apgaismojuma izbūvi, ielu piegulošās zonas labiekārtošanu (apzaļumošanu) un komunikāciju infrastruktūras pārbūvi, 2) radīt 76 jaunas darba vietas, piesaistīt 2,16 milj. eiro privātās investīcijas, kā arī revitalizēt degradēto teritoriju 19,57 ha platībā. **Projekta kopējās izmaksas:** 3 693 620,90 eiro, t.sk. ERAF - 3 032 255,78 eiro.

ES fondu ieguldījumus papildinošie projekti Tukumā un Tukuma novadā

Papildus ES fondu projektiem, Tukuma novadā ir realizēti vairāki projekti, kuri finansēti no citiem fondiem periodā no 2008. - 2017. gadam un kuri cieši saistāmi pakalpojumu nozares kontekstā (*skatīt zemāk*):

Finansējuma avots	Projektu skaits	Kopējais finansējums, milj. eiro
ELFLA	75	2,89
EZF	19	0,37
KPFI	7	4,09

Avots: VARAM

Visvairāk projekti īstenoti ar ELFLA finansējumu – **veikta vairāku Tukuma novada esošo pagastu sporta zāļu un kultūras namu (tautas namu) rekonstrukcija vai būvniecība, gājēju un veloceļu izbūve, ielu apgaismojuma ierīkošana**, tāpat veikta vairāku **ceļu un ielu rekonstrukcija, labiekārtošanas darbi, rotaļu laukumu izveide** u.c. pasākumi.

KPFI septiņu projektu ietvaros par kopējo finansējumu 4 milj. eiro veikti **siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanas un energoefektivitātes paaugstināšanas pasākumi pašvaldību ēkās, biomasas koģenerācijas elektrostacijas uzstādīšanas Tukumā, kā arī SIA "Skonto Plan Ltd" ražotnes rekonstrukcijas darbi**, nodrošinot atbilstību augstiem energoefektivitātes standartiem un izmantojot videi draudzīgus būvniecības materiālus un izstrādājumus, tādējādi veicinot oglekļa dioksīda emisijas samazinājumu.

Savukārt EZF realizēto projektu ietvaros **veikta Pūres baznīcas rekonstrukcija, Lazdu bibliotēkas (kultūrizglītības centra Tumes pagasta Vecmokās) infrastruktūras attīstība, sporta laukumu infrastruktūras uzlabošana, pašvaldības autoceļu rekonstrukcija, publisko piekļuves vietu labiekārtošana**, kā arī citas darbības.

Galvenie savstarpēji papildinošo projektu rezultāti ar ietekmi uz sociālo, ekonomisko un rekreācijas jomu⁹

Redzamākie un būtiskākie pilsētvides objekti:

1. Izbūvēti apakšzemes ūdensvadu un kanalizācijas tīkli (119 km), kur pēc būvdarbiem atjaunoti ielu segumi (6,12 km). Kopumā visu realizēto projektu ietvaros rekonstruēti ielu posmi vairāk nekā 10,5 km garumā.
2. Izveidoti veloceļi 15 km garumā (papildu 8,262 km garumā izbūvētajiem veloceļiem, iekļaujot maršrutos mikrorajonu ielas, kas rekonstruētas 3.6.2.1. aktivitātē).
3. Vairākos ielu posmos ir veikta lietuss ūdens kanalizācijas un ielas apgaismojuma izbūve, ielu piegulošās zonas labiekārtošana (apzaļumošana) un komunikāciju infrastruktūras pārbūve.
4. Izbūvēta pirmsskolas izglītības iestādes "Pepija" ēka.
5. Atjaunota degradētā teritorija 1,75 ha platībā.

Ieguldījumu rezultātā ir veicināta Tukuma pilsētas un novada teritorijas uzņēmējdarbības attīstība un konkurētspēja. Rekonstruējot ielas, ir sekmēta iedzīvotāju mobilitāte, drošība, veicinot arī darba vietu pieejamību jeb nokļūšanu līdz darba vietai, sekmēta publisko pakalpojumu pieejamība un sasniedzamība, piemēram, ūdenssaimniecības, atkritumu apsaimniekošanas, tūrisma, transporta un piegādes pakalpojumu ērta pieejamība savā dzīves vietā, uzlabota dzīves vietas pievilcība un dzīves kvalitāte pilsētas nomalēs un mikrorajonos. Līdz ar to projektiem kopumā bijusi pozitīva sociāli-ekonomiskā ietekme uz novada attīstību.

⁹ Projektu rezultāti iegūti no realizēto projektu atskaitēm un pašvaldību aizpildītajām anketām.

Ūdenssaimniecības pakalpojumi	Rinda bērnudārzos	Tūristu skaits
↑	↓	↑
95% pilsētas ūdens apkalpošanas zonas iedzīvotāju ir nodrošināti ar tehniski iespējamu pieslēgšanos pie ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmām	Mazināts bērnu skaits rindā uz vietām bērnudārzos par 134 vietām jeb 29% (no 2009. līdz 2017.gadam)	Būtiski palielinājies tūristu skaits – par 20% (no 2009. līdz 2017.gadam)